

Fair Trading Act

Ngā whakaaturanga hurori

Tirohia te ataata a Te Komihana Tauhokohoko Mēnā kāore e taea e koe te whakaū kua e kōrero:
<https://comcom.govt.nz/business/dealing-with-typical-situations/making-accurate-claims>

E whakaatu ana tēnei pepa meka i tētahi tirohanga whānui o ngā whakaritenga whakapūmau o te Fair Trading Act. He mea waihanga hei āwhina i ngā pakihī me ngā kiritaki kia mārama ai rātau ki ō rātau herenga, motika hoki ina puta ana he kerēme mō ngā rawa me ngā ratonga.

Pā noa mai ngā pānui hokohoko i ia rā ki ngā kiritaki e kerēme ana he iti ake te utu, he hira ake, he tino āhuatanga rānei o ngā rawa, ratonga rānei.

I te nuinga o te wā kāore ngā kiritaki e tino whai wā, āwhina rānei ki te whakaū mēnā kei te tika ēnei kerēme. Ka mutu, i te nuinga o ēnei āhuatanga ina whakamahia ana e rātau te rawa, ratonga rānei i pānuitia, kāore tonu e taea e rātau te āta arotake mēnā kei te pono ngā kerēme i pānuitia.

Ko te tikanga me āhei ngā kiritaki ki te whakawhirinaki atu ki te tika o ngā kerēme kia taea ai te tuku whakatau hokonga i runga i te mōhio. I raro i te Fair Trading Act he hēnga ā-ture te tuku i tētahi whakaaturanga hurori (“unsubstantiated representation”). Ko te tikanga o tēnei me whai pūtake whaitake ngā pakihī e tuku kerēme ana, e whakapae ana rānei mō ā rātau rawa, ratonga rānei ki te tuku i aua kerēme.

Ngā āwhina mā ngā pakihī

- Kua e tuku kerēme kāore ō take whaikiko mō te whakapono kei te tika
- Me whakawhirinaki ki ngā meka, tatau me ngā puna mōhiohio pono, ehara i te kimikimi, whakaaro teka rānei
- Puritia ngā tuhinga, ētahi atu mōhiohio kua kohia e koe i a koe e rapu ana, rangahau ana rānei i tētahi rawa, ratonga rānei
- Me mātua whai take whaikiko koe mō ngā kerēme i te wā i whakaputaina. Kāore pea koe e tukuna ki te whakapūmautia e koe he kerēme i muri i te whakaputanga.

He aha ngā momo kerēme me whakapūmau?

Ko ngā kerēme katoa ka tukuna e tētahi pakihī mō tētahi rawa, ratonga rānei me mātua whakapūmau – ahakoa i āta whakaputahia, i whakapaea rānei.

Ko tētahi kerēme kua āta whakaputahia ko tētahi e āta kī ana i roto i ngā pānui hokohoko, ētahi atu rauemi rānei, ngā kupu pērā i te “Haurua ana te utu o ngā pahikara katoa”, “Kua kitea e ngā whakamātautau haumanu...”. Ko tētahi kerēme whakapae ko tērā e tohu ana, ka whakapaea rānei. Hei tauira, e tohu ana te kerēme “E wātea ana ki a koe i ngā utu wheketere” he tino iti te utu i te mea e whakaata ana i te utu ka utua e tētahi kaiwhakohoko ki te kaimahitaonga ina hoko mai ana hei hoko atu anō. Ā, e tohu ana te kerēme “Wē hopi horoi rīhi tiaki taiao” he pai te wē hopi horoi rīhi mō te taiao.

He aha ngā take whaikiko?

Me whai take whaikiko tētahi pakihī e tuku ana i tētahi kerēme. Ka ahu mai pea ngā take whaikiko mai i:

- ngā mōhiohio i tukuna e ngā kaiwhakarato tōtika, kaimahitaonga tōtika rānei
- ngā mōhiohio e puritia ana e te pakihī nāna te kerēme
- tētahi atu puna whaitake (hei tauira, ngā rīpoata pūtaiao, hauora rānei).

Ko te mea nui, me whai take whaikiko tētahi pakihī i taua wā e tukuna e rātau taua kerēme. Ki te kore, ka takahia e rātau te Fair Trading Act.

Kāore he whakamātautau tino hāngai mō te whakatau he aha ngā take whaikiko. Ko te āhua o ngā rawa, ratonga rānei me te kerēme ake ka whakaawe i te momo whakapūmautanga e hiahiatia ana hei tautoko i tētahi kerēme.

Hei tauria, ko te tūmanako a te Komihana mō tētahi kerēme e whakapuaki ana ka taea e tētahi hua tētahi mate te whakaora me tino whakapūmau e tētahi āhuatanga whakaaturanga pūtaiao, hauora rānei kei te pono, tōtika hoki. Tērā rānei, ko tētahi kerēme noa mō te mahinga, whaitake rānei o tētahi hua e mōhiotia ana e ngā kiritaki pērā i te “He pai te konupūmā kia kaha ai ngā kōiwi me ngā niho” me whai taumata whakapūmautanga iti ake.

Ina whiriwhiri ana mēnā he take whaikiko ā te pakihi mō tētahi kerēme, kei roto i ngā āhuatanga hāngai ko:

- te āhua o ngā rawa, ratonga rānei i whakaputahia ai te kerēme
- te āhua o te kerēme
- ngā upane rangahau, ētahi atu upane rānei i whāia e te pakihi, mā te pakihi rānei nāna te kerēme i mua i te whakaputanga o te kerēme
- te āhua me te puna o ngā mōhiotia i whakawhirinakihia atu e te pakihi hei tuku i tēnei kerēme
- ngā pānga tūturu, ka taea rānei nā te kerēme
- te tautuku i ngā whakaritenga o ngā paerewa, tikanga, mahinga rānei e pā ana ki ngā take mō te kerēme

TAUIRA

“Hekenga Utu Aranga – 50% Ka Tangohia”

E whakaatu ana tēnei kerēme i tētahi whai wāhitanga hokonga hei hoko i ngā rawa i te hekenga utu o te 50% mō te wā tauhokohoko Aranga.

Hei whakarata i te whakaritenga take whaikiko, ko te tūmanako kia nui ngā raraunga whakarite utu, hekenga utu hoki a te pakihi nāna te kerēme kia mōhio ai i te wā o te hekenga utu kei te hokona atu ngā rawa e tika ana mō te utu e 50% te iti ake i te utu noa. Me mātua whakaatu ēnei mōhiotia i tukuna ngā rawa i te hekenga utu i te utu noa mō tētahi wā tōtika i mua i te wā hekenga utu.

“E wātea ana ki a koe i ngā utu wheketere”

E tohu ana te kōrero “ngā utu wheketere” he tino iti ngā utu i te mea e whakaata ana i te utu ka utua e ētahi atu kaihokohoko ina hokona mai ngā rawa hāngai mai i te kaimahitaonga hei hoko anō.

Hei whakarata i te whakaritenga take whaikiko, ko te tūmanako kia nui ngā raraunga whakarite utu, hekenga utu hoki a te pakihi nāna te kerēme hei whakapūmau i ngā utu hei utu mā ngā kiritaki he utu wheketere tika tonu. Me whakaatu ēnei raraunga e whakaata ana ngā utu i te utu e tukuna noatia e te kaimahitaonga mō ngā rawa. Kāore e taea ngā utu tāpiri te whakauru atu ki te utu.

Ina āta kīia ana tētahi taumata whakapūmau mō tētahi kerēme, pērā i te “e whakaatu ana ngā whakamātautau”, “e tūtohu ana ngā rata” rānei, me mātua tautoko te taumata whakapūmau e whakaputahia ana ki ngā kiritaki i te kerēme.

TAUIRA

“E whakaatu ana ngā rangahau haumanu motuhake e whā he nui ake te whakapiki a Tone Fit Shoes i ngā whakakorikori uaua me te whakapetonga pūngao i ngā hū whakapakari tinana arowhānui!”

He kerēme mārama, tapatahi rānei ngā kōrero mō ngā rangahau motuhake e whai otinga rangahau haumanu motuhake te tangata, pakihi rānei nāna te kerēme hei whakapūmau i te kerēme.

Hei whakarata i te whakaritenga take whaikiko, ko te tūmanako ka āhei atu te pakihi nāna te kerēme ki ngā tuhinga mō ngā rangahau haumanu e whā e kōrero ana te kerēme.

Me pono, me tōtika hoki ēnei tuhinga, ā, he whakapūmau he rangahau motuhake tonu, ka mutu he tautoko i ngā kitenga ka nui ake te whakapiki a “Tone Fit Shoes” i ngā whakakorikori uaua me te whakapetonga nui ina whakataurite ana ki ētahi hū whakapakari tinana arowhānui.

TAUIRA

I puta ētahi kerēme a tētahi kaiwhakarato papu whakamahana mō te tōtika ake ā-pūngao o ana hua. I kerēme ia ko āna hua ngā mea “tōtika rawa ake ā-pūngao o Aotearoa” me tētahi awhe o ana hua “te pūnaha tino tōtika rawa atu”.

Ko te whakatau a te Kōti ā-Rohe kāore he take whaikiko a te kaiwhakarato mō te tuku i ngā kerēme i te wā o te whakaputanga, ka mutu, i te tino hē ngā mōhiohio. I kī te Kaiwhakawā e kore rawa e taea e ngā kiritaki te whakamātautau i te tika o ngā kerēme ahakoa pēhea. I whakaharaina te kamupene, ā, i whainahia.

Ko wai kei te herea mō ngā kerēme hurori mō ngā rawa, ratonga rānei?

Ka noho tūpono ngā pakihi whakaputa kerēme hurori mō tētahi rawa, ratonga rānei ki te takahi i te Fair Trading Act – ahakoa kāore i hangaia, whakaratoa rānei e rātau te rawa, ratonga rānei, te hanga rānei i ngā rauemi whakatairanga.

Ko te tikanga o tēnei ko ngā kaihokohoko, kaihoko tuihono rānei e whakatairanga ana, e whakaputa kerēme hurori rānei mō tētahi rawa, ratonga rānei e hokona ana e rātau ka herea anō pea tae atu hoki ki te kaimahitaonga, kaiwhakarato rānei nāna nei te kerēme ake.

TAUIRA

Ka whakaaturia e tētahi kaihokohoko he pūrere hei hoko atu i roto i tana toa me ngā rauemi pānui hokohoko e kīia ana ko te AB-Buster, he tātua puku tāhiko e kerēmetia ana ka whakaheke taumaha, whakaiti inihi, me te whakaputa “puku pūioio” mā te kore korikori tinana. He mea whakarato ngā mōhiohio e te kaimahitaonga me te kaiwhakarato.

I tēnei āhuratanga, nā te kaihokohoko (me te kaimahitaonga me te kaiwhakarato) ngā kerēme mō te AB-Buster mā te whakaatu me te whakatairanga i te hua.

Nā te āhua me ngā pānga ka taea i ēnei kerēme, ko te tūmanako i rapu mōhiohio te kaihokohoko mai i te kaimahitaonga, kaiwhakarato rānei hei tautoko i ngā kerēme. Tērā rānei, ka whakahaerehia pea e te kaihokohoko āna ake hōparatanga hei whakapūmau i ngā kerēme. I aua āhuratanga e rua, me tika ngā mōhiohio i whakawhirinaki atu te kaihokohoko me te tautoko i ngā kerēme mō te AB-Buster.

Ko te kaihokohoko, kaihoko rānei e whakawhirinaki atu ki ngā mōhiohio i tukuna e tētahi rōpū kē (pērā i te kaimahitaonga, kaiwhakarato rānei) kāore pea e herea mō te tuku i tētahi kerēme hurori mēnā, e ai ki ngā āhuratanga, he take whaikiko ā rātau mō te kerēme.

Kāore mātau e tūmanako ana ka tuku uiui whakapūmau tētahi kaihokohoko pērā i tētahi hokomaha, toa rawa rānei mō ia hua e hokona ana e ia. Engari, me whai kaupapa whaikiko ngā kaihokohoko mō ā rātau kerēme katoa mō ngā hua, ahakoa nā ngā kaihoko waenga me ētahi atu kaiwhakarato ngā kerēme, tētahi kē rānei. Mēnā he teka me te rūpahu ngā mōhiohio e whakawhirinaki ana ngā kaihokohoko mō ā rātau kerēme, ka whakahētia, ka whakakāhoretia rānei e te nuinga o ngā kaihokohoko, ko tā mātau kāore e tika ki te whakawhirinaki atu ki ngā mōhiohio.

Ka pēhea ngā kerēme kāore pea he take o te whakapūmau mā tētahi tangata tōkeke?

Ko te kupu “puffery” (momo whakamōmona) ka whakamahia hei whakaahua i tētahi momo kerēme ko te tikanga kāore e whakapūmautia mā te kiritaki. He whakaputa whakaaro aua kerēme e mōhiohia ana he kōrero whakamōmona, whakamaihi ko te tikanga e kore nei e whakakotiti i te tangata. Kāore e hāngai ana ngā whakaritenga take whaikiko ki ngā kerēme kāore pea he take o te whakapūmau mā tētahi tangata tōkeke.

TAUIRA

“Alpine Mints – peak quality, alpine fresh breath”

Ko te tauākī he “peak quality” ngā “Alpine Mints”, ā, he “alpine fresh breath” ka riro mai i te kiritaki, he hākirikiri, ka tino tohea te kerēme mō te kounga o te hua e kore nei e tūmanako ana te kiritaki tōkeke kia whakapūmautia. E kore mātau e tūmanako kia hāngai te whakaritenga take whaikiko ki tēnei kerēme.

Ahakoa ka taea tonu e tētahi pakihi he momo whakamōmona ina whakaahuaia ana e ia ana rawa, ratonga rānei, he mea nui kia kaua e whakakotitihia e ngā pakihi ngā rawa, ratonga rānei, te rūkahu rānei i ngā āhuratanga, painga rānei kei roto.

Ka aha mēnā he hurori te kerēme engari he tika?

Ahakoia he tika te kerēme, ka takahi tonu pea i te Fair Trading Act mēnā kāore he take whaikiko mō te whakaputa. Ka hāngai tonu te whakaritenga whakapūmau ahakoia he teka, he whakakotiti rānei te kerēme. Ko te take nui kē i mua i te whakaputa kerēme mō tētahi rawa, ratonga rānei, me oti i ngā pakihi ngā uiui rawaka hei tiroiro mēnā kei te tika te kerēme, kāore rānei.

Ka aha mēnā ka takoto i tētahi atu ture ngā whakaritenga ka taea te whakaputa kerēme?

Ina ka kī tētahi atu ture, waeture rānei mō ngā take ka taea te whakaputa kerēme, ehara i te mea me ū he pakihi ki ngā whakaritenga whakaaturanga hurori i roto i te Fair Trading Act.

Hei tauira, kei te Paerewa 1.2.7 o te New Zealand Food Standards Code (i tukuna i raro i te Food Act 1981) e rārangi ana ngā whakaritenga mō ngā kerēme hauora me te kai ka taea e tētahi kerēme te whakaputa. Ko ngā kerēme e ū ana ki taua tikanga kāore e mate ki te ū ki ngā whakaritenga kerēme hurori i roto i te Fair Trading Act.

Engari, mēnā e hāngai ana tētahi tikanga korehere i roto i tētahi ahumahi, pērā i te New Zealand Standard on Sunscreen Products, ā, kāore i raro i tētahi ture, waeture rānei, nō reira ko ngā kerēme pānui hokohoko e ū ana ki tēnei, me ū anō ki ngā whakaritenga kerēme hurori i roto i te Fair Trading Act.

Ina ka kī tētahi atu ture, waeture rānei mō ngā take ka taea te whakaputa kerēme, ehara i te mea me ū he pakihi ki ngā whakaritenga whakaaturanga hurori i roto i te Fair Trading Act.

Ngā whiu mō te takahi i te Fair Trading Act

Ko ngā kōti anake ka āhei ki te tuku whakatau mō ngā takahitanga o te Fair Trading Act. Ka whainahia pea e ngā kōti ngā kamupene i hara mō te takahi i ngā whakaritenga o te Trading Act atu ki te \$600,000, me ngā tāngata atu ki te \$200,000.

Ka whakatauhia pea e te Kōti ā-Rohe he whakatau aukati whakahaerenga ki te hunga i whakaharaina mō ēnei hara i ngā wā e rua wehe kē, neke atu rānei i roto i tētahi wā o te tekau tau.

He ārahi noa iho tēnei pepa meka. Ehara i te mea me whakaporo, ā, kaua e whirinaki atu hei tohutohu ā-ture. Kei a koe te kawenga mō te whai haere i ngā huringa ā-ture.

Ka taea e koe te rēhita mō ngā karere kōrero i www.comcom.govt.nz/subscribe

Whakapā mai me ngā whakamārama e pā ana ki ngā takahitanga pea o ngā ture e whakaūhia ana e mātau:

Waea: 0800 943 600 **Tuhi:** Contact Centre, PO Box 2351, Wellington 6140 **Īmēra:** contact@comcom.govt.nz

Unsubstantiated representations – Te Reo Māori

